

YENİ MEZUN VE ÖĞRENCİ EBELERİN KENDİLERİNİ HEMŞİRE OLARAK TANITMA NEDENLERİ

THE REASONS OF THE NEW GRADUATES AND STUDENTS MIDWIVES INTRODUCE
THEMSELVES AS A NURSE

Prof.Dr. Zekiye KARAÇAM* Ebe Tuğba GÜLEÇ**

*Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü

**Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Bu çalışma 2. Uluslararası ve 6. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi'nde (İstanbul 2015) poster bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZET

Amaç: Bu araştırma ebelik bölümünden yeni mezun ve son sınıf öğrenci ebelerin kendilerini hemşire olarak tanıtmaya nedenlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma bir devlet üniversitesinin Ebelik Bölümü'nde, Haziran - Kasım 2014 tarihlerinde gelişmiş örneklem yöntemi ile belirlenen 72 yeni mezun ve son sınıf öğrenci ebe ile niteliksel ve niceliksel olarak yapılmıştır. Veriler açık uçlu bir soru ile toplanmıştır. Bu soruda yeni mezun ve öğrenci ebelerin "*Ben ve arkadaşlarım ..... nedenlerinden dolayı kendimi/kendini hemşire olarak tanıtmak / ifade etmek istiyoruz ve ediyoruz*" ifadesinde yer alan boşluğu tamamlamaları istenmiştir. Veriler niteliksel ve niceliksel olarak analiz edilmiş ve bildirilen ifadeler "*ebelik mesleğinin toplumdaki imajı*" "*uygulama alanları*" ve "*ebelik mesleği*" ana temaları altında gruplanmıştır.

Bulgular: Yeni mezun ve öğrenci ebelerin "*ebelik mesleğinin toplumdaki imajına*" ilişkin kendilerini "*hemşire*" olarak tanıtmaya nedenlerini en çok toplumun ebe ve hemşireyi aynı nitelendirdiği (n=30, %41,6), hemşireliğin daha saygın bir meslek olduğu (n=16, %22,2) ve toplumun ebelik mesleğini tanımadığı (n=13, %18,1) olarak bildirmişlerdir. Katılımcılar "*uygulama alanlarına*" ilişkin nedenleri ise daha fazla ebelerin kendi alanı dışında çalıştırılması (n=11, %15,2) ve hemşirelik görevlerini yapması (n=3, %4,1) olarak ifade etmişlerdir. "*Ebelik mesleğine*" ilişkin nedenler de daha çok ebelik bölümüne giriş puanının hemşirelik bölümünden düşük olması (n=21, %29,1), ebeliği özümseyememe (n=13, %18,0) ve aldıkları eğitime güvenmeme (n=11, %15,2) olarak göstermişlerdir.

Sonuç: Bu çalışmada yeni mezun ve öğrenci ebelerin ebelik mesleğinin toplumdaki imajı, uygulama alanları ve ebelik mesleğine ilişkin olmak üzere çok sayıda neden ile kendilerinin ve arkadaşlarının, kendisini hemşire olarak tanıttıkları sonuçları elde edilmiştir. Ebelik eğitim,

uygulama ve yönetim alanlarında bu sonuçların dikkate alınarak yeniden düzenleme yapılması ile ebelerin mesleki kimlik gelişimine katkı sağlanabilir.

Anahtar kelimeler: Meslek, mesleki kimlik, profesyonellik, ebelik, hemşirelik

ABSTRACT

Objective: *The aim of this study was to determine the causes introduce themselves as a nurse of the recent graduates' midwives from the division of midwifery and final year students' midwives.*

Materials and Methods: *The research was carried out as a qualitative and quantitative with 72 new graduates and final year students midwife identified with convenience sampling in midwifery department of a state university in June-November 2014. Data were collected with an open-ended question. In this question, it was asked to complete the phrase white space from new graduates and student midwives "I and my friends would like to introduce / express and made as a nurse myself / himself because of the ..... reasons. Data were analysed as a qualitative and quantitative, and reported statements were grouped under the main themes of the "image of midwifery profession in the community", "application places" and "midwifery profession".*

Results: *The new graduate and student midwives, concerning "the image of midwife profession in society", reported the reasons to introduce themselves as "nurses" most that the community described as same qualification of midwives and nurses (n=30, 41.6%), nursing was a more respectable profession (n=16, 22.2%) and the community did not recognize the midwifery profession (n=13, 18.1%). Participants were expressed the causes about "practice fields" more as the working outside of their area of midwives (n=11, 15.2%) and the making to nursing tasks (n=3, 4.1%). The reasons concerning "midwifery profession" showed more as that the score entry to midwifery division was lower than the nursing division (n=21, 29.1%), could not assimilate to midwifery (n=13, 18.0%) and they did not rely on the training received (n=11% 15.2).*

Conclusion: *This study revealed that the new graduate students and midwifery introduced themselves and their friends as nurses with many causes including related to the image of the midwifery profession in the community, the application areas and midwifery profession. The development of the professional identity of midwives might be contributed by taking into account this information in the midwifery training, implementation and management.*

Key words: *Profession, professional identity, professional, midwifery, nursing*

GİRİŞ

Bir mesleğin profesyonel statüye ulaşmasında ve topluma nitelikli hizmet sunumunda, meslek üyelerinin profesyonel kimliklerinin güçlü olması gerekmektedir (Sabancıoğulları ve Doğan 2012). Profesyonel kimlik ebelik uygulamalarında vazgeçilmezdir ve ebeliğin meslekleşmesi için temel oluşturmaktadır. Tarihi süreç içinde ebeler, ebeliği tanımlamakta ve mesleklerini diğer sağlık disiplinlerinden ayırt etmekte güçlük yaşamıştır (Deppoliti 2008, James ve Willis 2001). Günümüzde de ebeler için bu belirsiz ve karmaşanın devam ettiği görülmektedir.

Profesyonellik çağdaş toplumların önem verdiği konulardan birisidir. Profesyonellik kavramı, “yüksek oranda uzmanlık, bilgi, beceri, tutum ve davranış biçimi” olarak tanımlanmaktadır (Gökçora 2005). Profesyonel kimlik kavramının “meslekle bütünleşme” anlamı vardır ve meslek üyesinin mesleğin belirli özelliklerini, standartlarını ve becerilerini bilmesi, benimsemesi ve uygulaması ile kendini göstermektedir (Fagermoen 1997, Luanaigh 2015).

Profesyonel kimlik meslek seçiminden etkilenmektedir. Kişinin birçok meslek türleri arasından kendi kişiliğine, özelliklerine ve yeteneklerine en uygun olduğunu düşündüğü ve kendisine doyum sağlayacağına inandığı işe yönelmesi gerekmektedir (Sarıkaya ve Khorshid 2009). Ebelik mesleğinin seçiminde de aynı esaslar göz önünde bulundurulmaktadır. Yardım etme, bakım verme sanatını temel alan bu sağlık disiplini için mesleğe ilgi, istek ve yetenek gibi unsurlar ön koşul olmaktadır. Ancak ülkemizde, günümüzdeki meslek seçimleri, genellikle üniversiteye giriş sınavıyla ve gelişigüzel olarak gerçekleşmektedir. Bu doğrultuda tüm yaşamı etkileyecek olan bu kararla seçtiği okulu, bölümü veya mesleği tanımadan ve istemeden okuyan kişilerin sayıları da artmaktadır. Bu süreçte öğrenciler tercihlerini sadece üniversiteye girmiş olmak için yapmakta ve kendilerine uygun yaşam boyu severek yapabilecekleri mesleki tercihlerini göz önünde bulundurmamaktadırlar (Dinç ve ark. 2007, Şirin ve ark. 2008).

Ebelik mesleğini profesyonel temellere dayandırmış gelişmiş ülkelerin uygulamaları incelendiğinde, öğrencilerin eğitim-öğretim süresince değerler ve etik konusunda eğitildiği ve profesyonel ebelik kimliğini edindiği görülmektedir (Kristine ve ark. 2000, Mivsek ve ark. 2015, Zhang ve ark. 2015). Öğrencilerin meslek bilinciyle yeterince donanmış olarak çalışma yaşamına başlamaları, bu bilincin daha hızlı olgunlaşmasını sağlayabilir ve böylece ebelik mesleği olumlu yönde gelişebilir (Luanaigh 2015, Walker ve ark. 2015). Türkiye’de ebelik okullarını tercih eden öğrencilerin ebeliği, hemşirelik okullarından sonra ve en son sıralarda tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin ebelik mesleğini kendi isteği ile bilinçli bir şekilde tercih etme oranının düşük olması, meslek bilincinin geliştirilmesinde eğitim sürecini oldukça önemli hale getirmektedir. Bu nedenle, ebelik mesleğini uygulayanların ve ebe adaylarının ulusal ve uluslararası ebelik kodlarının önemini kavraması, mesleki değerlerin farkında olması, hem mesleksi gelişim ve değişim hem de topluma nitelikli bakım sunulması noktasında önem ve öncelik göstermektedir.

Türkiye’de ebelerin mesleki kimlik karmaşası yaşamalarına neden olan bazı önemli faktörler bulunmaktadır. Bunlardan *birincisi*, gelişmiş ülkelerde ebelik eğitiminin temel yeterlilik alanlarına dayalı olarak verilmesine (International Confederation of Midwives 2010, Fullerton ve ark. 2011) rağmen, ülkemizde ebelik eğitimi veren okulların çoğunda bu yapılanma gerçekleştirilememiştir. *İkincisi*, ebelik lisans ve lisansüstü eğitim verilen okullarda henüz yeterli sayıda ebe akademisyen bulunmamakta ve ebelik eğitimi genellikle hemşirelik alanındaki öğretim elamanları

tarafından yürütülmektedir (Bayındır ve Durak 2008). *Üçüncüsü*, ebelerin eğitim düzeyleri arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır (Ersoy 2011). *Dördüncüsü*, "Sağlık Reformu" ile ebelerin başlıca çalışma alanı olan birinci basamak hizmeti anlayışı ve uygulamaları değiştirilmiş, ebeler bu sistem içinde "aile sağlığı elemanı" olarak tanımlanmış ve kimliksizleştirilmiştir (Öcek ve Soyer 2007). *Beşincisi*, ebeliğin hemşirelikten farklı bir meslek olmasına (James ve Willis 2001) ve ebelerin görevleri ile ilgili yasal düzenlemeler (Sağlık Meslek Mensupları İle Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş Ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik 2014) bulunmasına rağmen, halen çalışma alanlarında görev, yetki ve sorumluluklarda ciddi karmaşa bulunmaktadır. Bu doğrultuda hemşire ve ebelerin görevlerinin birbirine karıştırıldığı, ebelerden hemşirelik görevlerinin beklendiği ve ebelerin kendi yeterlik alanı dışında çalıştırıldığı gözlenmektedir. Bütün bu nedenlerle ebeler çoğunlukla çalışma alanlarında görev, yetki ve sorumluluklarda karmaşa yaşamakta, kendi yeterli oldukları ve çalışmaları gereken alanları bilememekte ve kolaylıkla ebelik dışı görevleri benimsemektedirler. Bu durumda mesleki kimlik karmaşası yaşanmakta ve ebelik mesleğini algılama, mesleki rolleri benimseme ve kimlik gelişimi olumsuz etkilenmektedir.

Ülkemizde ebelik mesleğinin gelişimi konusunda ebelik öğrencileri ile ilgili yapılan bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan birinde Bilgin ve Ocakçı (2011) Türkiye'deki tüm ebelik bölümü öğrencilerinin %66'sının kendi isteği ile mesleki seçim yaptığını, %56'sının sağlık personeli yakını olduğu için bu mesleği seçtiğini ve %17'sinin ise bölüm değiştirmeyi düşündüğünü bildirmişlerdir. Ayrıca bu çalışmada öğrencilerin %54'ünün öncelikle hemşirelik ve %17'sinin ebelik mesleğini seçtikleri ve kendi isteği ile bölüm seçimi yapmış öğrencilerin mesleki çalışmalara daha fazla katıldığı belirtilmiştir. Şahin ve ark. (2011) ebelik öğrencilerinin %68'inin ebelik mesleğini tercih yapmadan önce bölüm hakkında bilgisi olduğu ve %72'sinin meslek hakkında olumlu düşündüğü, %95'inin bölüm değiştirmeyi düşünmediği bildirilmiştir. Ebelik öğrencilerinin de dâhil edildiği yeni kayıt yaptıran üniversite öğrencilerinin bölüm tercihleri ile ilgili yapılan bir araştırmada da öğrencilerin %34'ünün tercih ettikleri meslekle ilgili olumlu görüşlerinin olduğu, %18'inin başkalarının önerisi, %27'sinin çaresizlik duyguları ve %21'inin mesleğin avantajları nedeni ile tercih yaptıkları rapor edilmiştir (Sarıkaya ve Khorshid 2009).

Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü eğitici ve yöneticileri ebelik öğrencilerinin mesleki kimlik edinmeleri konusunda dikkatle hassasiyet göstermelerine rağmen, mezun konumunda olan öğrencilerin halen kendilerini klinikte, eğitim ortamlarında ve toplumda "hemşire" olarak tanıttıkları gözlenmektedir. Ebelik eğitimi süresince öğrencilerin mesleki kimlik ve gücü konusunda farkındalık kazandırılması ve mesleklerinin doğasına uygun sorumlulukların benimsenmesi için, öğrencilerin kendilerini "neden hemşire olarak tanıtmaya gereksinim duydukları" konusunda araştırmaya dayalı bilgiye gereksinim

bulunmaktadır. Elde edilen bilgilerin ebelik eğitiminde mesleki kimlik gelişimine, ebelik mesleğinin ulusal ve uluslararası gelişmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırmanın amacı: Bu araştırma ebelik bölümünden yeni mezun ve son sınıf öğrenci ebelerin kendilerini hemşire olarak tanıtmaya nedenlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma sorusu: Yeni mezun ve son sınıf öğrenci ebelerin kendilerini hemşire olarak tanıtmaya nedenleri nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma niteliksel ve niceliksel olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü'nde 2013-2014 ve 2014-2015 öğretim yıllarında öğrenim gören son sınıf öğrenciler (n=150) oluşturmuştur. Araştırmaya olasılıksız örnekleme (gelişi güzel) yöntemi ile belirlenen ve araştırma verilerinin toplandığı zamanda ulaşılabilen 92 öğrenci davet edilmiştir. Öğrencilerin 20'si araştırmaya katılmayı kabul etmemiş ve 72'sinin doldurduğu veri toplama formu değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma verileri 2014 Haziran ve 2014 Kasım tarihleri arasında toplanmıştır.

Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu bir soru ile toplanmıştır. Bu soruda yeni mezun ve öğrenci ebelerin *"Ben ve arkadaşlarım ..... nedenlerinden dolayı kendimi / kendini hemşire olarak tanıtmak / ifade etmek istiyoruz ve ediyoruz"* ifadesinde yer alan boşluğu tamamlamaları istenmiştir. Bu şekilde, yani metaforlar aracılığı ile veri toplama yöntemi, eğitim bilimlerinde mesleki kimlik ile ilgili yapılan nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanıldığı bildirilmektedir (Çulha Özbaş 2012). Kısaca bir varlığın başka bir varlık olarak ifade edilmesi biçiminde tanımlanan metaforların diğerlerini ve kendimizi nasıl tanımladığımızı anlamada bir araç olarak kullanılabilceği belirtilmektedir (Çulha Özbaş 2012).

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümünden izin alınmıştır. Araştırmaya dâhil edilen yeni mezun ve öğrenci ebelere araştırma ile ilgili bilgi verilmiş, sözlü onamları alınmış ve çalışmaya katılmaya davet edilmişlerdir. Araştırmaya katılmayı kabul edenlerin veri toplama formunu kendini bildirim yöntemi ile doldurmaları sağlanmıştır. Araştırma verileri niteliksel ve niceliksel olarak analiz edilmiştir. Çalışmaya katılan ebelerin bildirdikleri ifadeler "Ebelik Mesleğinin Toplumdaki İmajı" "Uygulama Alanları" ve "Ebelik Mesleği" ana temaları altında gruplanmıştır.

Etik sorumluluk: Araştırma verilerinin toplanabilmesi için Adnan Menderes Üniversitesi Aydın Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölüm Başkanlığından izin alınmıştır. Araştırmaya katılan bireylere araştırma ile ilgili bilgi verilmiş ve sözlü onamları alınmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Araştırma kapsamına alınan yeni mezun ve öğrenci ebelerin %72,2 (n=52)'sinin kendini "ebe" ve %19,4 (n=14)'ünün "hemşire" olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Ebelerin kendilerinin ve arkadaşlarının, kendisini hemşire olarak tanıma nedenleri olarak bildirdikleri ifadeler "ebelik mesleğinin toplumdaki imajı" "uygulama alanları" ve "ebelik mesleği" başlıkları altında gruplanmış ve bu bölümde sunulmuştur.

Tablo 1. Yeni Mezun ve Öğrenci Ebelerin Kendilerini Hemşire Olarak Tanımlama / İfade Etme Nedenleri (n=72)

Nedenler	Sayı	%
Ebelik mesleğinin toplumdaki imajına ilişkin nedenler		
Toplum ebe ve hemşireyi aynı nitelendirmekte	30	41,6
Toplumda hemşirelik daha saygın bir meslek	16	22,2
Toplum ebelik mesleğini tanımamakta	13	18,1
Toplum ebe kavramını benimsememekte	9	12,5
Ebelik mesleği toplumda meslek olarak görülmemekte	5	6,9
Toplum ebeyi sadece doğum yaptıran kişi olarak tanımlamakta	2	2,7
Uygulama alanlarına ilişkin nedenler		
Ebeler sadece doğum ve kadın sağlığı servislerinde değil birçok serviste çalışılmakta	11	15,2
Ebelerin çalışma alanı hemşirelerden daha azdır	3	4,1
Ebeler hemşirelik görevlerini yapmakta	3	4,1
Ebeler hemşirelik alanlarında uygulama yapmakta	1	1,3
Ebelik mesleği ilişkin nedenler		
Ebelik bölümünün puanı hemşirelik bölümünden düşük	21	29,1
Ebeliği özümsemediği için	13	18
Ebeler aldıkları eğitime güvenmemekte	11	15,2
Ebelik mesleğine değer verilmemekte	9	12,5
Ebelik mesleği için eğitim almak gerekli değil	7	9,7
Ebelik yasal haklarının olmaması	5	6,9
Ebelik eğitim yılında farklılıklarının olması	3	4,1
Ebelerin görevlerinin tanımlanmaması	1	1,3
Ebeler arasında örgütlenmenin olmaması	1	1,3
Ebelik mesleğini isteyerek seçmedikleri	1	1,3
Ebelerin sorumluluk almadıkları için	1	1,3
TOPLAM*	166	230,5

*Bazı bireylerin birden fazla neden bildirmelerinden dolayı toplam sayıda farklılık olmuştur. Yüzde hesaplamaları toplam katılımcı (n=72) üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 1’de yeni mezun ve öğrenci ebelerin “ebelik mesleğinin toplumdaki imajına” ilişkin kendilerini “hemşire” olarak tanıtma nedenleri verilmiştir. Çalışmaya katılan ebeler bu nedenleri toplumun ebe ve hemşireyi aynı nitelendirdiği (n=30, %41,6), hemşireliğin daha saygın bir meslek olduğu (n=16, %22,2), toplumun ebelik mesleğini tanımadığı (n=13, %18,1), ebe kavramını benimsemediği (n=9, %12,5), ebeliğin meslek olarak görülmediği (n=5, %6,9) ve ebenin sadece doğum yaptıran kişi olarak tanımlandığı (n=2, %2,7) olarak bildirmişlerdir. Bazı yeni mezun ve öğrenci ebeler “ben ve arkadaşlarım ..... nedenlerinden dolayı kendimi/kendini hemşire olarak tanıtmak / ifade etmek istiyoruz ve ediyoruz” ifadesinde yer alan boşluğu aşağıdaki biçimde tamamlamışlardır.

“Ebelik ve hemşirelik benzerlik gösterirler, ikisi de sağlık personeli neticede ama ebeliğin tamamen farklı bir alan olduğunu düşünüyorum. Her iki meslek grubunun görevi ve unvanı farklı ama toplum hemşire olarak tanımlıyor” (E11).

Toplumumuzda “ebeyim” dediğimde “anladım hemşiresin” gibi bir algı oluşuyor. Bu algıyı kıralım ve topluma “ebe” olduğumuz konusunda ısrarcı olalım. Ebelik mesleği çok kutsal ve hemşirelikten daha öncelikli bir meslektir. Mesleğimi seviyorum ve yükseltmek istiyorum. Arkadaşlarım ve meslektaşlarım kendilerini ifade etmekte zorlandıkları, meslekten çekindikleri için “ebeyiz” demek istemiyorlar (E3).

Toplumun ebelik mesleğini lisans düzeyinde olmadığını, geleneksel bir meslek olduğunu düşünmesi (E5).

Hemşirelik kavramı daha çok kullanıldığı için, insanlar ebeyi sadece doğum yaptırmakla görevli olarak biliyor, hemşirelerin tüm sağlık konularına hâkim diye biliyor (E12).

Ebelik mesleği toplumda meslek olarak görülmemekte, eskiden eğitimsiz ebeler olduğu için ebelik mesleğinde eğitimi gereksiz bulmaktadır. Hemşire deyince eğitim almış bilgili kişi olarak görülmekte, saygınlığı daha fazla (E 65).

Çalışmaya katılan yeni mezun ve öğrenci ebelerin “uygulama alanlarına” ilişkin kendilerini “hemşire” olarak tanıtma/ifade etme nedenlerini ise kendi alanı dışında çalıştırılması (n=11, %15,2), hemşirelik görevlerini yapması (n=3, %4,1), ebelerin çalışma alanının hemşirelerden daha az (n=3, %4,1) ve hemşirelik alanında uygulama yapmaları (n=1, %1,3) olarak ifade edilmiştir (Tablo 1). Bazı ebeler araştırma sorusunda yer alan boşluğu aşağıdaki biçimde tamamlamışlardır.

Çalışma ortamlarında ebe ve hemşire ayrımı yapılmıyor. Sanki tek meslek grubu gibi görülüyor (E2).

Ebeler hemşirelik alanlarında çalıştırıldığı için kimliklerini unutuyorlar (E6).

İş sahalarında “ebelik” mesleğine uygun alanlardan çok “hemşirelik” mesleğinin alanlarında çalışmak zorunda kaldığımızdan (E32).

Şu açıdan bakarsak ebeler hemşirelerin yaptığı işleri yapabiliyor ama hemşireler doğum yaptırıyor. Bu bizim avantajımız. Sonuçta hastanede nerde açık varsa seni oraya gönderiyorlar. Ebeyse doğumla ilgili alanlarda çalışmıyorsun bu bir gerçek (E 57).

Çalışmaya katılan yeni mezun ve öğrenci ebelerin "ebelik mesleğine" ilişkin kendilerini hemşire olarak tanımlama nedenleri olarak ilk beş sırada ebelik bölümüne giriş puanının hemşirelik bölümünden düşük olduğu (n=21, %29,1), ebeliği özümseyemediği (n=13, %18,0), aldıkları eğitime güvenmedikleri (n=11, %15,2), ebelik mesleğine değer verilmediği (n=9, %12,5) ve ebelik mesleği için eğitimin gerekli olmadığı (n=7, %9,7) gösterilmiştir. Diğer nedenler ise ebelerin yasal haklarının olmadığı (n=5, %6,9) ve görevlerinin tanımlanmadığı (n=1, %1,3), ebelik eğitim süresinde farklılıklar olduğu (n=3, %4,1), ebeler arasında örgütlenmenin olmadığı (n=1, %1,3), isteyerek seçmediği (n=1 %1,3) ve ebelerin sorumluluk almadıkları (n=1 %1,3) olarak bildirilmiştir (Tablo 1). Bazı yeni mezun ve öğrenci ebeler araştırma sorusunda yer alan boşluğu şu şekilde tamamlamışlardır.

Hemşireliğin ebelikten daha yüksek puanlarla lisans eğitimine öğrenci almalarından dolayı hemşire olarak tanıtmak istiyorlar, hemşirelik alanının çalışma olanaklarının daha geniş olduğunu düşünüyorlar, ebeliğin mesleki olarak onları yüceltmediğini, değerli kılmadığını düşünüyorlar (E 40).

Toplumun genel olarak hemşireliği üstte görmesi, ebeliğe gerekli önemin verilmemesi, ebelerin aldıkları eğitime güvenmemeleri, kendilerine güvenmemeleri, ebelerin arasında birlik olmaması (E 21).

Ben sağlık meslek lisesi hemşirelik bölümü mezunu olmama rağmen kendimi "ebe" olarak tanıtıyorum. Ancak bazı arkadaşlarım üniversite tercihlerinde hemşirelik bölümünü tercih ettikleri halde puanları yetmediği için ebelik bölümüne gelmişler. Ayrıca çalışma ortamında hemşire hanım diye seslendirildiği için alışkanlık haline geliyor (E 6).

Ebelerin tam olarak ne iş yaptığını bilmemelerinden, ebelik mesleğine sahip çıkmamalarından dolayı (E 27).

Ebelerin kendilerine sahip çıkmağı, kendilerini hemşirelerden altta gördükleri ve sorumluluk almadıkları için (E 18).

Hemşirelerin yasal haklarının daha fazla olması (E 43).

Ebelik mesleğinin hakları savunulmuyor, ortada düzgün bir örgütlenme yok (E 33).

Ebelik mesleği gerektiği önemi görmüyor, küçümseniyor (E 57).

Bazı arkadaşlar ebelik mesleğinin ne kadar değerli ve özel bir meslek olduğunun farkına varamadıkları, mesleğin bilincine varamadıkları için (E 24).

İsteyerek ebelik bölümünü seçmedikleri için (E 9).

Ayrıca bu araştırmada “ebelik profesyonel bir meslektir” diyen ve kendisini “ebe” olarak tanıtan yeni mezun ve öğrenci ebelerin bazı olumlu ifadeleri şunlardır;

Aldığım eğitim ve meslek becerileri profesyonel ebeliğe yöneliktir (E 4).

Ben kendimi hiçbir zaman hemşire olarak hissetmedim. Hemşire olarak hitap edildiğinde rahatsızlığımı dile getiriyorum. Arkadaşlarım ebelik mesleğini özümseyememelerinden dolayı kendilerini hemşire olarak tanıtıyor (E 59).

Ebelik mesleğine saygımdan dolayı kendimi hiçbir zaman hemşire olarak tanıtmadım. Ayrıca toplumun mesleğimin kutsallığını göz önünde bulundurması beni mesleğime daha çok bağlıyor (E 70).

Ebelerinde hemşireler kadar söz hakkı ve uygulama hakkı var ve hemşirelerden daha üstün bir meslek. Bu mesleği yapacağım için gurur duyuyorum (E 15).

Ebeler bilinçli oldukça bu meslek yok edilemeyecek (E 18).

Ebelik mesleği ile gurur duyuyorum. Mesleğin kutsal bir meslek olduğunu biliyorum ve kendimi ebe olarak tanıtıyorum (E 52).

Ebeyim demekten gurur duyuyorum, dünyanın en güzel olayını gerçekleşmesine katkıda bulunmak beni mutlu ediyor (E 8).

TARTIŞMA

Yeni mezun ve son sınıf öğrenci ebelerin kendilerini hemşire olarak tanımlama nedenlerini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada, toplumda ebelerin hemşirelerle aynı nitelendirildiği, hemşireliğin daha saygın bir meslek olarak görüldüğü, toplumun ebeliği tanımadığı ve ebe kavramını benimsemediği, ebelerin kendi alanları dışında çalıştırıldığı, ebelik bölümüne giriş puanının hemşirelik bölümünden düşük olduğu, ebelik mesleğini özümseyemedikleri ve ebeliğin yasal haklarının olmadığı gibi nedenler ile ebelerin kendilerini, hemşire olarak tanıttığı / ifade ettiği sonuçları elde edilmiştir. Bu sonuçlar ebelerin kendilerini hemşire olarak tanıtmaya nedenlerini ortaya koyması bakımından değerlidir.

Çalışmada yeni mezun ve öğrenci ebelerin büyük bir bölümünün kendisini “ebe” olarak tanıttığı ve ebeliği profesyonel bir meslek olarak tanımladığı belirlenmiştir. Yapılan bir araştırmada da ebelik öğrencilerinin (%80) mesleklerinden memnun olduğu bildirilmiştir (Dinç ve Göktaş 2011). Şahin ve ark. (2011) ise ebe öğrencilerin önemli bir bölümünün mesleğe olumlu baktığını (%47) ve ideal bir meslek olarak gördüğünü (%72) belirtmişlerdir. Yeni mezun ve öğrenci ebelerin meslekleri ile ilgili olumlu görüşlere sahip olmaları memnuniyet vericidir.

Bu çalışmada öğrenci ve yeni mezun ebelerin önemli bir bölümü toplumun “ebe ve hemşireyi aynı nitelendirdiği”, “ebelik mesleğini tanımadığı ve sadece doğum yaptıran kişi olarak gördüğü”, “ebe kavramını benimsemediği”, “ebeliği meslek olarak görmediği” ve “ebelik mesleğine değer verilmediği” gibi nedenler ile kendilerini

hemşire olarak tanımladıkları saptanmıştır. Bir çalışmada Yurtsal ve ark (2014) da bazı öğrenci ebelerin “ebeliğin meslek olarak görülmediği” görüşünde olduklarını belirtmişlerdir. Bir diğer çalışmada Demirci ve ark. (2011) da ebelik öğrencilerinin (%40) “toplumun ebelik mesleğine karşı olumsuz ön yargıları olduğu” görüşüne sahip olduklarını bildirmişlerdir. Karahan ve ark. (2011)’nin çalışmasında ise kadınların (%88) ebeyi “doğum yaptıran kişi” olarak tanımladıkları bildirilmiştir. Okumuş ve ark. (2011)’nin çalışmasında ise ebelik öğrencilerinin (%73) ebelik mesleğini normal doğumlardan ve yenidoğandan sorumlu kişi olarak tanımladıkları rapor edilmiştir. Bu sonuçlar ebelik öğrencilerinin toplumun ebeliği tanımadığı ya da yanlış tanıdığı görüşünde olduklarını göstermektedir.

Çalışmada yeni mezun ve öğrenci ebelerin “toplumda hemşireliğin daha saygın bir meslek” olduğu nedeni ile kendilerini hemşire olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Bu konu ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda da ebeliğin toplumda küçümsenen bir meslek olduğu (Dinç ve Gökteş 2011), ebelik mesleğinin toplumsal imajının düşük olduğu (Koç ve ark. 2010), mesleğin statüsünün düşük olduğu (Karaoğlu ve ark. 2007) ve toplumun olumsuz yargılarının bulunduğu (Yurtsal ve ark. 2014) görüşlerine yer verildiği görülmüştür. Bu görüşlerin aksine bazı çalışmalarda da ebeliğin ideal (Çiçek ve ark. 2011) ve saygın (Dinç ve Gökteş 2011) bir meslek olduğu bildirilmiştir. Şahin ve ark. (2011)’nin çalışmasında da mesleğin imajının toplumda kısmen olumlu (%47) olduğu ifade edilmektedir. Araştırma bulguları ebelik mesleği ile ilgili farklı sonuçların olduğunu göstermektedir. Sonuçların yıllar içerisinde değişiklik gösterdiği dikkat çekicidir.

Çalışmada yeni mezun ve öğrenci ebelerin, sadece doğum ve kadın sağlığı servislerinde değil birçok serviste çalıştırdıkları, ebelerin hemşirelik görevlerini yaptığı, ebelerin çalışma alanının hemşirelerden daha az olduğu ve ebelerin görevlerinin tanımlanmaması düşünceleri ile kendilerini hemşire olarak tanımladıkları saptanmıştır. Koç ve ark. (2011) da öğrenci ebelerin “ebeler ve hemşireler arasında görev farkının bulunmadığı” görüşünde olduklarını bildirmişlerdir. Karaoğlu ve ark. (2007) da görev, sorumluluk ve istihdam konularında belirsizlik (%59,3) olduğunu bildirmişlerdir. Bu sonuçlar öğrencilerin uygulama alanında mevcut ebelik ve hemşirelik görev, yetki ve sorumluluklardaki karmaşayı fark ettikleri ve bu durumun da mesleki kimliklerini olumsuz etkilediğini göstermesi bakımından önemlidir.

Çalışmada bazı yeni mezun ve öğrenci ebelerin ebelik bölümü giriş puanının hemşirelik bölümünden daha düşük olması nedeni ile kendilerini hemşire olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Bu sonuç öğrencilerin öncelikle hemşirelik bölümünü ve ardından ebeliği tercih ettikleri bilgisini akla getirmektedir. Yapılan çalışmalarda öğrencilerin daha çok üniversite giriş sınavında ebelik bölümünü 10 ve daha sonraki sıralarda tercih ettikleri (Özdemir ve ark. 2011, Yurtsal ve ark. 2014, Çiçek ve ark. 2011) ve önemli bir bölümün (%41) de ikinci girişlerinde tercih ettikleri (Çiçek ve ark. 2011) belirtilmektedir. Güner ve ark. (2011) ise ebelerin sadece %38’unun ebelik

bölümünde okumak istediklerini belirtmiştir. Bu sonuçlara göre ebelik bölümünün daha az tercih edildiği ya da istemeden tercih yapıldığı söylenebilir.

Çalışmamıza katılan bazı yeni mezun ve öğrenci ebelerin "ebelik mesleğini özümseyememe" nedeni ile kendilerini hemşire olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Bu bilginin aksine yapılan çalışmalarda ebelik bölümü öğrencilerinin büyük bir bölümünün mesleğini sevdiği, mezun olduktan sonra ebe olarak çalışmak istedikleri ve hatta mesleğini en iyi şekilde yapmak istedikleri, ebelik mesleğinin geleceğine dair iyimser oldukları (Demirci ve ark. 2011, Yurtsal ve ark. 2014) rapor edilmiştir. Bu farklılık bu çalışmadaki örneklem grubunun özellikleri ile ilişkili olabilir.

Eğitim, profesyonel meslekler için birincil unsurdur. Ebelik eğitiminde, ebelerin topluma sağlıklı bir biçimde uyum sağlamları, yetenek ve bilgilerini geliştirip davranışlarında istenilen değişikliği yaratmaları, daha başarılı, üretken ve aranan bireyler olmaları amaçlanmaktadır (Memduhoğlu ve Zengin 2012). Bu çalışmada bazı yeni mezun ve öğrenci ebelerin (%9,7) "ebelik mesleği için eğitim almak gerektirmediğini" ifade ederek ve bu yüzden kendilerini hemşire olarak tanımladıkları bildirmeleri dikkat çekici bir bulgudur. Bu bulguya benzer şekilde, Koç ve ark. (2011) da bazı öğrenci ebelerin (%12,5) üniversite eğitiminin gerekli olmadığını düşündüklerini bildirmişlerdir. Bu sonuçların aksine, diğer çalışmalarda, çok daha yüksek oranlarda öğrenci ebelerin (%67) meslekte gelişim için, eğitim seviyesinin yükseltilmesinin gerekli olduğunu (Aktaş ve ark. 2011) ve ebelerin (%75) üniversite mezunu olması gerektiğini düşündükleri (Karahana ve ark. 2011) belirtilmiştir.

Çalışmada bazı yeni mezun ve öğrenci ebelerin (%15,2) aldıkları eğitime güvenmemesi nedeni ile kendilerini hemşire olarak tanımladıkları belirlenmiştir. Şahin ve ark. (2011)'nin çalışmasında da ebelik öğrencilerinin önemli bir bölümünün (%49) aldıkları eğitimi kısmen yeterli buldukları bildirilmiştir. Bu sonuçlar eğitim programlarının öğrencilerin beklentilerini karşılamada yeterli olmadığını ya da öğrencilerin beklentilerini profesyonel düzeye ulaştırmada yetersiz kaldığını göstermesi bakımından önemlidir.

Bu çalışmada ayrıca, bazı yeni mezun ve öğrenci ebelerin yasal haklarının olmaması, ebelerin sorumluluk almamaları, ebelik eğitim yılında farklılıklarının olması ve ebeler arasında örgütlenmenin olmaması nedenleri ile kendilerini hemşire olarak tanıttıklarını bildirmişlerdir. Bu sonuçlar eğitim programlarında profesyonel meslek olma ile ilgili bilgilere daha fazla yer verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Birincisi, araştırma olasılıksız örnekleme yöntemi ile ve az sayıda kişi ile yapılmıştır. Bu nedenle elde edilen bilgiler genellenemez ve örnekleme katılan bireyleri temsil etmektedir. İkincisi, çalışmada niteliksel analiz yöntemleri de kullanılmasına rağmen, öğrencilerin kendilerini daha rahat ifade edebilmelerini sağlamak için görüşme ve ses kaydı gibi yöntemler kullanılamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada yeni mezun ve öğrenci ebelerin ebelik mesleğinin toplumdaki imajı, uygulama alanları ve ebelik mesleğine ilişkin olmak üzere çok sayıda neden ile kendilerinin ve arkadaşlarının, kendisini hemşire olarak tanıttıkları sonuçlarını ortaya konmuştur. Ebelik eğitim, uygulama ve yönetim alanlarında bu sonuçların dikkate alınması önerilebilir. Yine bu bağlamda, özellikle ebelik eğitim programlarında, bazı mesleki derslerin içeriklerinde yeniden düzenlemelerin yapılması ve mesleki kimlik gelişimine katkı sağlayabilecek konulara daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Aktaş S, Çalık YK, Çakır B, Kara H, Yuluğ P. Öğrenci Gözüyle Ebeliğin İmajı: 5N 1K. II. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi Özet Kitabı. 27-29 Nisan 2011; Aydın, 106.
- Bayındır Ü, Durak, H.İ. Türkiye’de Ebe İnsan Gücü “Mevcut Durum Ve 2013 Yılı Vizyonu”.Türkiye’de Tıp-Sağlık Bilimleri Alanında Eğitim Ve İnsan Gücü Planlaması. Üniversitelerarası Kurul Tıp Sağlık Bilimleri Eğitim Konseyi Başkanlığı 2008;1-14.
- Bilgin Z, Ocakçı F. Ebelik Öğrencilerinde Mesleki Gütülenme. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2011;14(3), 40-46.
- Çiçek Ü, Karagöz B, Esen S, Doğaner G. Beklenti? Mesleki beklenti? Ebelik öğrencilerinin beklentileri? II. Ulusal Ebelik Kongresi Özet Kitabı. 27-29 Nisan 2011; Aydın, 180.
- Çulha Özbaş B. “Sosyal bilgiler öğretmeni olarak, ben kimim?” Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki kimliklerine yönelik görüşlerinin metafor analizi yoluyla incelenmesi. Turkish Studies 2012; 7(2), 821-838.
- Demirci H, Çınar T, Can G, Yükseksoy B. Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Mesleği Tercih Etme Nedenleri Ve Meslekten Beklentilerinin İncelenmesi. II. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi Özet Kitabı. 27-29 Nisan 2011; Aydın, 89.
- Deppoliti D. Exploration How New Registered Nurses Construct Professional Identity in Hospital Settings. The Journal of Continuing Education in Nursing 2008; 39(6): 255-262.
- Dinç A, Göktaş F. Ebelik Bölümünden Mezun Öğrencilerin Kariyer Ve İş Durumlarının İncelenmesi. II. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi Özet Kitabı. 27-29 Nisan 2011; Aydın, 187.
- Dinç S, Kaya Ö, Şimşek Z. Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleği Hakkındaki Bilgi, Düşünce Ve Beklentileri. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2007; 10(1): 1-9.
- Ersoy N. Ebelikte Meslek Etiğinin, Etik Değerlerinin Önemi Ve Gereği. I. Uluslar arası & II. Ulusal Ebelik Kongresi, 13-16 Ekim 2011, Safranbolu, 12-14.
- Fagermoen S. Professional identity: Values embedded in meaningful nursing practice. Journal of Advanced Nursing 1997; 25(3): 434-441.
- Fullerton, JT, Thompson, JB, Severino R. The International Confederation of Midwives Essential Competencies for Basic Midwifery Practice. An update study: 2009-2010. Midwifery 2011; 27(4): 399-408.

- Gökçora İH. Toplumsal yaşamımızda ve Türk Bilim-Dünyasında “Profesyonel Ve Profesyonellik” Kavramlarına Değın. *Bilgi Dünyası* 2005; 6(2): 237-250.
- Güner T, Uzel A, Aktaş H, Şimşek M, Fırat A, Onat C. Ebelik 1. Sınıf Öğrencilerinin Bölüme Yerleştirildiklerini Öğrendiklerinde Yaşadıkları Duyguları Ve Geleceğe Dair Beklentileri. II. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi Özet Kitabı. 27-29 Nisan 2011; Aydın, 162.
- International Confederation of Midwives (2010). International Confederation of Midwives: Essential competencies for basic midwifery practice 2010, Revised 2013, <http://www.internationalmidwives.org/assets/uploads/documents/CoreDocuments/ICM%20Essential%20Competencies%20for%20Basic%20Midwifery%20Practice%202010,%20revised%202013.pdf>. (13.05.2015).
- James H L, Willis E. The Professionalisation of Midwifery Through Education Or Politics? *The Australian Journal of Midwifery* 2001; 14(4): 27–30.
- Karahan N, Yücel E, Alptekin E, Benli T, Çerkes T, Tekin Z, Ar A. Kadınların Ebelik Mesleğine Bakışları. II. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi Özet Kitabı. 27-29 Nisan 2011; Aydın, 88.
- Karaoğlu L, Çelebi E, Pehlivan E. Nursing, Midwifery And Health Officer Programs Undergraduate Students’ Attitudes Towards Their Future Career: Motivating / Demotivating Professional Characteristics And Career Preferences. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2007; 14(4): 219-225.
- Koç Z, Cinel D, Uygun HK, Aktaş B, Sağlam Z. Üniversite Öğrencilerinin Ebelik Mesleğine İlişkin Bakış Açıkları İle Mesleği Tercih Durumlarının Belirlenmesi. II. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi Özet Kitabı. 27-29 Nisan 2011; Aydın, 133.
- Kristine M. Gebbie, Mary W, Karlene K. Nursing and Health Policy. *Journal of Nursing Scholarship* 2000; 32(3): 307-315.
- Luanagh P O. Becoming a professional: What is the in Fluence Of Registered Nurses On Nursing Students’ Learning in The Clinical Environment? *Nurse Education in Practice* 2015; <http://dx.doi.org/10.1016/j.nepr.2015.04.005>.
- Memduhoğlu HB, Zengin M. Implementability of Instructional Supervision as a Contemporary Educational Supervision Model in Turkish Education System. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi* 2012; 5(1): 131-142.
- Okumuş F, Can E, Köşker D. Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Mesleği Tercih Etme Nedenleri Ve Gelecekle İlgili Düşünceleri. II. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi Özet Kitabı. 27-29 Nisan 2011; Aydın, 167.
- Öcek Z, Soyer A. Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri Birikimimiz: 2003-2004 Türkiye Fotoğrafi. 1. Baskı. Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları; 2007. 23-25.
- Özdemir M, Ercan F, Sert E, Hadımlı A, Yücel U. Ebelik Öğrencilerinin Mezuniyet Sonrası Kariyer Gelişim Planları Ve Lisansüstü Eğitim Konusundaki Görüşleri. II. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi Özet Kitabı. 27-29 Nisan 2011; Aydın, 93.
- Mivsek P, Baskova M, Wilhelmova R. Midwifery education in Central-Eastern Europe. *Midwifery* 2016; 33: 43-45.
- Sabancıoğulları S, Doğan S. Profesyonel kimlik gelişimi ve hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2012; 15(4): 275-282.

- Sağlık Meslek Mensupları İle Sağlık Hizmetlerinde Çalışan Diğer Meslek Mensuplarının İş Ve Görev Tanımlarına Dair Yönetmelik. Resmî Gazete, 22 Mayıs 2014 Perşembe, Sayı: 29007. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/05/20140522-14.htm>.
- Sarıkaya T, Khorsid L. Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 2009; 7(2): 393-423.
- Şahin S, Özdemir K, Semiz O, Gültekin Z, Duman E. Ebelik öğrencilerinin ebelik mesleğine ve eğitime ilişkin bakış açıları. II. Ulusal Ebelik Öğrenci Kongresi Özet Kitabı. 27-29 Nisan 2011; Aydın, 60.
- Şirin A, Öztürk R, Bezci G, Çakar Ç, Çoban A. Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve mesleği uygulamaya yönelik görüşleri. *Dirim Tıp Gazetesi* 2008; 83: 69-75.
- Walker S, Dwyer T, Broadbent M, Moxham L, Sander T, Edwards K. Constructing a nursing identity within the clinical environment: The student nurse experience. *Contemporary Nurse* 2014; 49: 103-12.
- Yurtsal ZB, Biçer S, Duran Ö, Şahin A, Arslan M, Yavrucu ÖK. Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 2014; 2(2): 15-25.
- Zhang J, Haycock-Stuart E, Mander R, Hamilton L. Navigating the self in maternity care: How Chinese midwives work on their professional identity in hospital setting. *Midwifery* 2015; 31: 388-394.